

Museernas digitala verksamhet

Många museer har en betydande digital samlingsförvaltning och digital förmedling. I detta faktablad presenterar Myndigheten för kulturanalys (Kulturanalys) statistik över museernas digitala samlingsarbete och digitala publika aktiviteter för 2021–2023.

Resultaten visar att många museer har digitala arbetssätt i sina verksamheter. Samtidigt finns det betydande skillnader mellan stora och små museer. Under undersökningsperioden har andelen fysiska föremål som digitaliserats ökat. Allmänheten har också tillgång till fler museers digitala samlingar 2023 jämfört med 2021. Museernas digitala publika verksamhet har däremot minskat påtagligt 2023 jämfört med 2021, då pandemin fortfarande präglade museernas verksamhet.

Om digitala aktiviteter och samlingar online

Digitaliseringen på museerna är en del av samhällets digitalisering och de flesta museer har haft en betydande digital verksamhet under många år. Covid-19-pandemin påskyndade i viss mån denna utveckling, framför allt den publika verksamheten, då många museer flyttade över en del av det arbetet till webben (Riksantikvarieämbetet 2021).

I detta faktablad publiceras uppgifter för perioden 2021–2023. Vi lyfter två olika delar av museernas digitala verksamhet. Den första handlar om digital samlingsförvaltning. Det inkluderar dels digitisering, det vill säga att överföra information från analog till digital form, dels föremål i samlingarna som var digitala från början, som digitala foton och filmer (Riksantikvarieämbetet 2018). Den andra delen avser museernas digitala förmedling och hur museerna arbetar med digitala publika aktiviteter i sina verksamheter.

Frågor om museernas digitala samlingar och publika aktiviteter

Kulturanalys är statistikansvarig myndighet för officiell statistik om museer, och uppgifterna som används i det här faktabladet kommer från den årliga datainsamlingen. Vi har samlat in uppgifter om museernas digitala verksamhet sedan 2021.¹ Frågorna togs fram i dialog med museisektorn och i samverkan med Kulturanalys referensgrupp för museistatistik. Samtliga museer i undersökningen

¹ Du kan läsa mer om insamlingen och den officiella statistiken i Kulturanalys rapport *Museer 2023* (Kulturanalys 2024).

har fått svara på frågan om de har digitala samlingar. Museer med *mer än 1 årsarbetskraft* fick svara på tre uppföljande frågor om digitala samlingar. Museer med *mer än 10 årsarbetskrafter* fick också svara på en fråga om digitala aktiviteter. Frågorna sammanfattas i faktarutan nedan.

Frågor om museernas digitala verksamhet

Digitalt samlingsarbete

Frågor som ställdes till **samtliga museer**

1. Har museet digitala samlingar i form av en sökbar databas?

Om ja på fråga 1, till museer med **mer än 1 årsarbetskraft**:

2. Uppskatta hur stor andel av de fysiska/analoga föremålen i samlingarna som digitaliserats och är sökbara i egen databas?
3. Vilka kan söka i databasen med de digitala samlingarna?
4. Är den digitala databasen tillgänglig att söka i utanför museet?

Digitala publika aktiviteter

Fråga som ställdes till **museer med mer än 10 årsarbetskrafter**

5. Anordnades/producerades någon av följande digitala aktiviteter? (11 aktiviteter ingick i frågan, se figur 4.)

Fler större museer har digitala samlingar än små museer

En del av museernas digitala verksamhet är arbetet med digitala samlingar. Av 344 museer som svarat alla år uppgav 52 procent 2023 att de har digitala samlingar i form av en sökbar databas; andelen var ungefär densamma 2021–2022. Det finns dock stora skillnader mellan olika slags museer. Tabell 1 visar andelen museer med digitala samlingar fördelat på olika museikategorier.² Samtliga *centrala museer* och *botaniska trädgårdar och arboretum* har digitala samlingar 2023, att jämföra med 88 procent av *regionala museer*, 73 procent av *övriga statliga museer* och 71 procent av *kommunala museer*. Bland *museer med mindre än en årsarbetskraft* och de som ingår i kategorin *andra museer* hade 27 respektive 41 procent digitala samlingar.

Andelen har minskat 2023 jämfört med 2021 bland museikategorierna *övriga statliga museer* och *regionala museer*. Bland *museer med mindre än 1 årsarbetskraft* och *andra museer* är andelen museer som har digitala samlingar något större 2023 jämfört med 2021.

² För en fullständig beskrivning av de olika museikategorierna, se Kulturanalys 2024 s. 8.

Kategorierna är i huvudsak baserade på huvudmannaskap, men undantag finns. Kategorin *andra museer* är museer där ingen offentlig instans har huvudmannaskap, men som ändå kan ha offentliga bidrag eller anslag. *Övriga museer som omfattas av museilagen* avser museer där stat, kommun eller region har utsett mer än hälften av ledamöterna i styrelse eller motsvarande ledningsorgan och som inte har statlig, regional eller kommunal huvudman.

Tabell 1. Museer med digitala samlingar per museikategori 2021–2023, andel i procent

Museikategori	Andel 2021	Antal svar 2021	Andel 2022	Antal svar 2022	Andel 2023	Antal svar 2023
Centrala museer	100	20	100	20	100	20
Övriga statliga museer	82	11	73	11	73	11
Regionala museer	91	34	88	34	88	34
Kommunala museer	71	56	73	56	71	56
Övriga museer som omfattas av museilagen	45	11	45	11	45	11
Andra museer	36	107	37	107	41	107
Museer med mindre än en årsarbetskraft	26	101	24	101	27	101
Botaniska trädgårdar och arboretum	100	4	100	4	100	4
Totalt	51	344	50	344	52	344

Kommentar: I tabellen ingår museer som svarat för alla år.

Graden av digitalisering hänger också ihop med resurser; det framgår om vi sätter andelen som har digitala samlingar i relation till museets storlek (tabell 2). Andelen museer som hade digitala samlingar 2023 var 88 procent för *museer med mer än 10 årsarbetskrafter*, 48 procent för *museer med 1–9 årsarbetskrafter* och 32 procent för *museer med mindre än 1 årsarbetskraft*. För *museer med mindre än 1 årsarbetskraft* har andelen ökat något sedan 2021, detsamma gäller för *museer med 1–9 årsarbetskrafter* medan andelen digitala samlingar för *museer med mer än 10 årsarbetskrafter* dock har minskat lite.

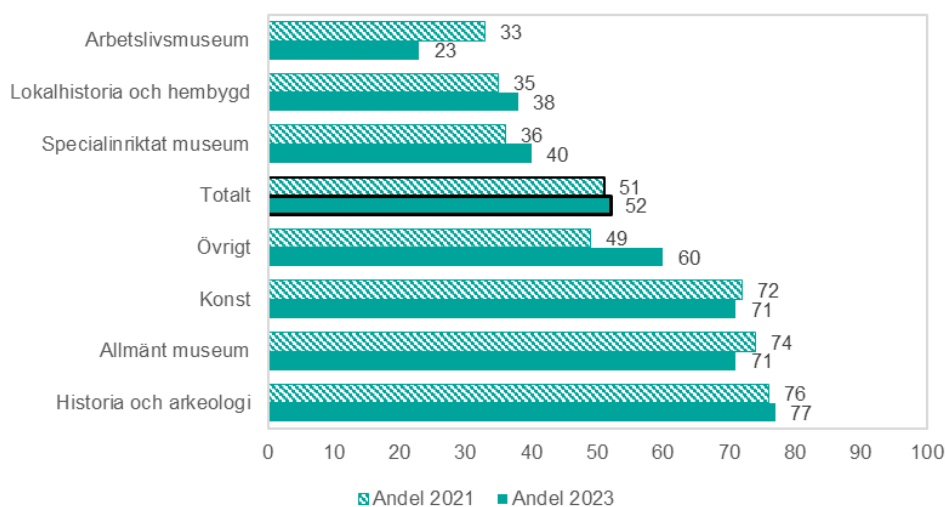
Tabell 2. Museer med digitala samlingar efter storlek 2021–2023, andel i procent

Storlek	Andel 2021	Antal svar 2021	Andel 2022	Antal svar 2022	Andel 2023	Antal svar 2023
10 årsarbetskrafter eller mer	90	91	89	93	88	93
1–9 årsarbetskrafter	47	109	47	96	48	102
Mindre än 1 årsarbetskraft	28	144	28	155	32	149
Totalt	51	344	50	344	52	344

Kommentar: I tabellen ingår museer som svarat för alla år.

Graden av digitalisering hänger även samman med samlingarnas huvudsakliga inriktning. Figur 1 visar andelen museer som har digitala samlingar efter museernas huvudsakliga inriktningar på sina samlingar. Störst andel museer som hade digitala samlingar 2023 fanns inom inriktningarna *konst* (71 procent, 25 museer), *allmänt museum* (71 procent, 12 museer) och *historia och arkeologi* (76 procent, 62 museer). Andelen har ökat mest inom inriktningarna *lokalhistoria och hembygd*, *specialinriktat museum* och inom kategorin *övrigt*. I kategorierna *arbetslivsmuseum* och *allmänt museum* har andelen museer som har digitala samlingar minskat.

Figur 1. Museer som har digitala samlingar per huvudsaklig inriktning på samlingarna 2021 och 2023, andel i procent

Kommentar: Följande inriktningar ingår i kategorin *övrigt*: *naturhistoria och naturvetenskap, ekomuseum, etnografi och antropologi, friluftsmuseum, botanisk trädgård* samt *övriga* som ej specificerat inriktning. I figuren ingår museer som svarat för alla år, 344 museer.

Ökad grad av digitalisering av samlingarna

I en fråga fick museer med *mer än 1 årsarbetskraft* ange hur stor andel av de fysiska föremålen i samlingarna som har digitaliserats. De 83 museer som svarat på frågan för samtliga år är alltså museer med mer än 1 årsarbetskraft som också svarat att de har digitala samlingar.

I tabell 1 kunde vi se att andelen museer med digitala samlingar har minskat något. I tabell 3 kan vi däremot se att andelen fysiska föremål som digitaliserats har blivit större 2023 jämfört med 2021. År 2021 var det 8 procent som digitaliserat hela sin samling och 2023 var det 10 procent. Andelen som digitaliserat mer än 50 procent har också ökat, från 57 till 64 procent under samma period. Det är således en stor spridning i hur stor andel av föremålen som har digitaliserats. Vissa museer har precis påbörjat digitaliseringen, medan andra har en stor andel av föremålen digitaliserade, men graden av digitalisering har ökat. Medianen för samtliga svarande var 70 procent 2021 och 71 procent 2023. Ser man till medelvärdet var det 57 procent 2021 och 63 procent 2023.

Tabell 3. Museer med digitala samlingar efter andel av samlingarna som digitaliserats 2021–2023, andel i procent

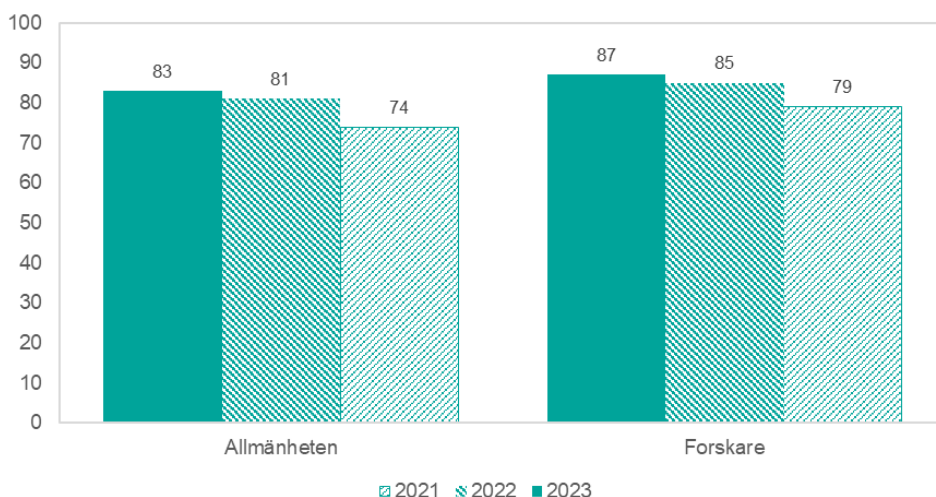
Andel som digitaliserats	Andel 2021	Antal svar 2021	Andel 2022	Antal svar 2022	Andel 2023	Antal svar 2023
Mindre än 10 procent	12	10	7	6	6	5
25 procent eller mer	69	57	78	65	82	68
50 procent eller mer	57	47	59	49	64	53
100 procent	8	7	8	7	10	8

Kommentar: Museer med mer än 1 årsarbetskraft fick frågan. I figuren ingår museer som svarat för alla år, 83 museer.

Allmänhetens tillgång till de digitaliserade samlingarna har ökat

En del av arbetet med de digitala samlingarna är att tillgängliggöra dem. Museer med *mer än 1 årsarbetskraft* och som har digitala samlingar har fått svara på frågor om vilka som ges möjlighet att söka i museernas databaser med digitala samlingar. Figur 2 visar hur stor andel av museerna som tillåter allmänheten och forskare att söka i de digitala samlingarna samt möjligheten att söka i samlingarna utanför museet. Allmänheten hade tillgång till de digitala samlingarna på 83 procent av museerna med digitala samlingar. För forskare var det något fler, 87 procent. Tillgängligheten för allmänheten och forskare har ökat sedan 2021, med 9 respektive 8 procentenheter.

Figur 2. Museer som ger forskare och allmänheten tillgång till digitala samlingar 2021–2023, andel i procent

Kommentar: Museer med *mer än 1 årsarbetskraft* fick frågan. I figuren ingår museer som svarat för alla år, 116 museer.

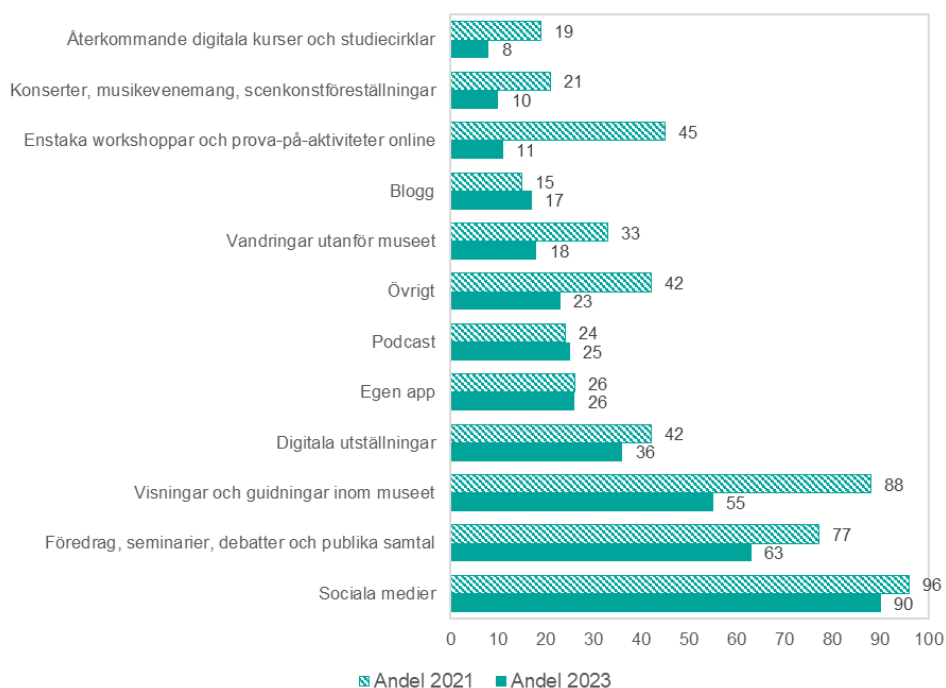
Vidare svarade 82 procent av museerna 2021 att databasen är tillgänglig att söka i utanför museet, till exempel via museets webbplats. För 2023 var motsvarande siffra 90 procent. Sammantaget har tillgängligheten till museernas digitala samlingar ökat.

Alla typer av digitala publika aktiviteter har minskat

En del av museernas verksamhet är utställningar och publika aktiviteter som sker digitalt. Samtliga museer med *mer än 10 årsarbetskrafter* fick besvara frågor om digitala publika aktiviteter; svaren speglar således stora museer. Figur 3 visar hur stor andel av de svarande museerna som anordnat eller producerat olika typer av digitala aktiviteter.

Andelen museer som har anordnat olika digitala publika aktiviteter har minskat för nästan alla typer av aktiviteter 2023 jämfört med 2021. Endast att ha en blogg och egen app har ökat något. Den vanligaste aktiviteten var båda åren sociala medier. Där var nästintill samtliga museer närvarande 2021; andelen är dock lägre 2023. År 2021, då museernas verksamhet fortfarande präglades av pandemin, hade 88 procent av museerna anordnat digitala visningar och guidningar på museet men under 2023 anordnade 55 procent av museerna den typen av aktiviteter. Även andelen museer som anordnat föredrag, seminarier, debatter och publika samtal har minskat, från 77 till 63 procent. Betydligt färre, 14 procent, hade en egen blogg 2023. Ungefär en fjärdedel av museerna, 26 procent, hade en egen app och ungefär lika många har producerat innehåll i form av en podcast under året.

Figur 3. Museer med mer än 10 årsarbetskrafter som anordnat eller producerat olika digitala aktiviteter 2021 och 2023, andel i procent

Kommentar: Museer med mer än 10 årsarbetskrafter fick frågan. I figuren ingår museer som svarat för alla år, 84 museer.

Vilken typ av digitala publika aktiviteter som museerna erbjuder varierar. Under 2023 angav 24 procent av museerna att de anordnat fler sorters aktiviteter än de som nämndes i frågan; 2021 var den siffran 42 procent. I faktarutan nedan redovisas några av de digitala aktiviteter som museerna angav.

Museerna svarar: exempel på övriga digitala aktiviteter

Digitalt museum, digitalt medskapande i samlingarna, digital skolverksamhet, skolprogram, digitala läromedel, digital kunskapsförmedling, deltagande i podcast, filmer med rekonstruktioner av kulturmiljöer, 360-film, VR-upplevelser, bidrar med innehåll till app, webbplats, 3D-modellering av föremål, inspelade samtal och filmer.

Referenser

Myndigheten för kulturanalys (2024). *Museer 2023*. Kulturfakta 2024:3.

Riksantikvarieämbetet (2021). *Coronapandemins påverkan på museisektorn*.
<https://www.raa.se/app/uploads/2021/06/Coronapandemins-p%C3%A5verkan-p%C3%A5-museisektorn.pdf>. Hämtad 2022-11-02).

Riksantikvarieämbetet (2018). *Museers digitala förmedling. Nulägesanalys med fokus på hur museer i Sverige använder digitala metoder, produkter och innehåll i utåtriktad verksamhet*.